

Overskuddsflytting ved bruk av internprismanipulasjon blant norske flernasjonale foretak

Sigrun Aker Nordeng og Anne Ragnhild Sanderud er begge siviløkonomer fra Norges Handelshøyskole (NHH) i 2013

Ved å bevisst feilprise kostnader og inntekter innad i foretaket kan flernasjonale selskaper redusere sin samlede skattebelastning internasjonalt. Praksisen er ulovlig, og innebærer at man "flytter" profitt fra høyskattland til lavskattland for å redusere skattebelastningen. Vi har undersøkt hvorvidt norskeide flernasjonale selskaper benytter seg av denne praksisen. Våre funn er konsistente med en hypotese som tilsier at norske selskaper flytter profitt både ut og inn av Norge, avhengig av om selskapet har datterselskaper i land med høyere eller lavere skatt enn Norge. Særlig synes det som om norske selskaper med datterselskap i "vestlige skatteparadiser" som Sveits, Irland og Singapore flytter overskudd ut av Norge.

Flernasjonale selskaper utgjør en stadig viktigere del av verdenshandelen. I dag foregår mer enn 60 prosent av verdenshandelen mellom selskaper innenfor samme konsern. Flernasjonale selskaper utgjør derfor en viktig del av bedriftsskattegrunnlaget, også i Norge. Ved å utnytte seg av skatteforskjeller mellom land kan imidlertid flernasjonale selskaper redusere samlet skattebelastning ved å øke utgiftene (og redusere profitten) i land med lav skattesats, og tilsvarende redusere utgiftene (og øke profitten) i land med høy skattesats.

Blant annet på grunn av mangelfull prisdata, kan det være svært vanskelig å avdekke en slik form for skatteunndragelse. Forskere benytter seg derfor ofte av mer indirekte metoder for å avgjøre om en gruppe selskaper benytter seg av denne ulovlige praksisen. Balsvik et al. (2009) er det hittil mest omfattende forsøket på å avgjøre om det foregår internprismanipulasjon blant selskaper som opererer i Norge. Forskningsgruppen fra NHH benytter seg av data fra SIFON-registeret, Utenlandsoppgaven og regnskapsstatistikk fra Brønnøysundregisteret for årene 1992-2005, og finner at flernasjonale selskaper rapporterer om langt lavere profitt enn nasjonale selskaper i Norge. Det kan være to hovedforklaringer på dette resultatet; Enten er flernasjonale selskaper langt mindre lønnsomme enn norske selskaper, eller så flytter de flernasjonale selskapene overskudd ut av Norge for å fremstå som mer ulønnsomme. Internasjonal forskning tyder på at flernasjonale selskaper i snitt er *mer* produktive enn nasjonale selskaper, og resultatet er derfor en indikasjon på at det foregår utstrakt bruk av internprismanipulasjon for å flytte overskudd ut av Norge.

Vårt utgangspunkt var at vi ønsket å benytte mer av informasjonen i Utenlandsoppgaven til å i større grad sannsynliggjøre at profittforskjellen skyldes internprismanipulasjon. Ettersom norske skattemyndigheter ikke krever at utenlandskeide flernasjonale selskaper leverer denne oppgaven, begrenses utvalget vårt til norskeide flernasjonale selskaper. Vi benyttet de samme databasene som Balsvik et al. (2009), men for årene 1999 - 2006.

Ved å benytte informasjon om størrelsen på de årlige foretaksinterne transaksjonene, kunne vi skille ut flernasjonale selskaper som ikke hadde transaksjoner mellom landegrensene for perioden vi så på. Disse selskapene vil - på lik linje med nasjonale selskaper - ikke ha muligheten til å flytte overskudd ut av Norge gjennom manipulasjon av internpriser. Ved å skille ut denne gruppen selskaper, fant vi ikke lenger en profittforskjell mellom selskaper med

mulighet for overskuddsflytting og selskaper uten denne muligheten. Dette resultatet kan i utgangspunktet virke noe overraskende, siden det synes å underbygge at norskeide flernasjonale foretak ikke benytter internprismanipulasjon.

Men - ved å benytte informasjon om hvor norskeide selskaper har datterselskap, fant vi at selskaper med datterselskap i lavskattland har lavere overskudd enn selskaper med datterselskap i høyskattland. Denne metoden er basert på Tropina (2010). Dette funnet støtter opp under en hypotese om overskuddsflytting både inn og ut av Norge, og kan forklare hvorfor vi ikke fant resultater som stemmer overens med en hypotese om netto utflytting av profitt blant norskeide flernasjonale selskaper.

Det er naturlig å anta at selskaper med datterselskap i land med stor skattedifferanse med Norge vil ha større incentiv til å bedrive internprismanipulasjon enn de selskapene der skattedifferansen er liten. Med denne hypotesen som utgangspunkt undersøkte vi hvorvidt det er en sammenheng mellom størrelsen på profittendifferansen mellom mor- og datterselskap og størrelsen på skattedifferansen mot Norge. Metoden er basert på Jacob (1996). Denne analysen ga imidlertid ingen signifikante robuste resultater.

Avslutningsvis i oppgaven undersøkte vi om det var noen spesiell profitabilitetseffekt knyttet til å ha datterselskap i land som er typiske "destinasjonsland" for overskuddsflytting. Metoden er basert på Harris et al. (1993). Resultatene vi fant stemmer i hovedsak med en hypotese om at norskeide flernasjonale selskaper flytter overskudd til land med lavere skatterater enn Norge og/eller land der forholdene ligger til rette for skattemotivert overskuddsflytting – blant annet Irland, Sveits og Singapore. Tilsvarende fant vi at norske selskaper synes å flytte overskudd til Norge fra land der incentiveffekten trekker i motsatt retning. Imidlertid var ikke alle resultatene signifikante og robuste.

Balsvik, R., Jensen, S., Møen, J., & Tropina, J. (2009). SNF Rapport nr. 11/09, Kunnskapsstatus for hva økonomisk forskning har avdekket om flernasjonale selskapers internprising i Norge. *SNF prosjekt*, nr. 1374.

Harris, D., Morck, R., Slemrod, J., & Yeung B. (1993). Income Shifting in U.S. Multinational Corporations. . I A. Giovannini, R. G. Hubbard, 63& J. Slemrod (Red.), *Studies in International Taxation*, 277-307. Chicago: The University of Chicago Press.

Jacob, J. (1996). Taxes and Transfer Pricing: Income Shifting and the Volume of Intrafirm Transfers. *Journal of Accounting Research Vol. 34 No. 2 Autumn 1996*.

Tropina, J. (2010). Tax income differences between multinational and domestic corporations in Norway: A panel data approach. *SNF project No. 1185 "Profit-shifting in Norway: A Theoretical and Empirical Analysis"*.